

Kjak

Leif Abrahamsen
Stjóri á Gjaldstovuni

Nógv hevur verið tosað um hvørji eru tey røttu tølini

Hvat er broytt:

Um páskirnar hevur verið nógv tosað um, hvat er rætta undirskotið hjá Landskassanum fyri 2011.

Tað, sum hevur skapt kjakið, eru broyttar játtanarmeginreglur, sum vóru settar í verk við nýggju játtanarlógini frá 2009.

Í játtanarlógini eru ásetingar um øll viðurskifti sum viðvíkja sjálvari figgjarlógini. Her verður staðfest, at tað er heimilað at flyta óbrúktar lógujáttanir tvørtur um ár. Hetta merkir, at er peningur játtaður til eina ávísu løgu, t.d. at byggja eitt ellisheim ella ein skúla av at byggju útreiðslurnar og eini ella aðrari orsök ikki fella sum roknað varð við t.d. broyttar fyritleygingar ella at projekterað verður øðrvísi enn roknað varð við, so er ikki neyðugt at endurjætta peningin.

Hetta var ynski bæði frá politikarum og stovnsleiðarum, at tað varð loyst upp frá stirvnu skipanini, sum vit høvdu frammanundan, so tað kundi verða lögð skynsamari ætlan fyri stórar verkætlanir. Hetta varð av teimum flestu roknað sum eitt stórt framstig.

Hetta vit her tosa um, er tað, sum verður nevnt stöðlingar. At óbrúktar játtanir verða fluttar tvørtur um ár. Nettostöðlingin var 80 mió. kr. í 2011. Hetta er so upphæddin, sum er markað til ávísar løgur og sum er flutt til 2012. Og hetta verður gjørt sambært lóg.

Gjaldstovan setur so roknskapin upp eftir hesi nettostöðlingini, tí roknskaparlógin ásetur, at roknskapurin skal setast upp sambært figgjarlógini.

Ætlanin við lógini var at skapa liðilgleika og ikki at skapa størri uppsparingarskipanir, sum grunnarnir vóru.

Røtt tøl:

Spurningurin um røtt roknskapartøl er skeivt settur.

Spurningurin er heldur, hvat tosa vit um. Tosa vit um eitt tal, sum er við stöðlingum ella ikki við stöðlingum. Tv.s. tosa vit um eitt tal við ella uttan 80 mió. kr.

Vit vísa bæði tølini í okkara uppsetingum, so eingin skal vera í iva. Tølini eru so atkomilig, at ein skilagóður journalistur á Dimmu trekti hesi tølini uttan hóvasták av heimasíðuni hjá Gjaldstovuni.

Úrslitið, har stöðlingar ikki eru við, verður nevnt RLÚ2. RLÚ stendur fyri rakstrar, løgu og útlánsúrslit, sum er rakstrarúrslitið fyri eitt land.

Ein búskaparfrøðingur

átti hetta ikki at verið nakar trupulleiki.

Hinvegin, so er henda nýggja stöðan nógv betri, enn fyri bara nøkrum heilt fáum árum síðan. Tað er ikki langt síðan, at tosað var um at byggja Marknaðargilsdepilin upp á hálva mia kr uttanfyri figgjarlógina, har ætlanin var at rinda studning tey næstu 20 árin til skúlan. Tveir tunnlar fyri einar 600 mió kr vórðu bygd, har vit rindaðu byggiútreiðslurnar sum partapeningin langt eftir, at tunnarnir stóðu lidnir. Her kundu vit veruliga tosa um, at almenna virkseimið ikki endurspeglar tað virkseimið, sum varð sett í gongd á

arnar og sostatt var einki gjøgnumskygni.

Minnist ta einu ferðina, at Gjaldstovan hevði fund við ráðgevandi nevndina hjá Forsætismálaráðnum á teirra Føroyavitjan í 1992. Vit høvdu ikki hilling á stöðuni. Sótur bara og gittu.

Á flestu mótum er stöðan nógv betri í dag! Vit hava tøkniligar loysnir, har tú uttan hóvasták og vitan kanst bora teg niður á minstu smálutir og fáa víst og gjørt uppsetingar til nógv ymsi stig í fyrisingini. Hesi stig eru politiska, búskaparlaga, strategiska, taktiska og fremjandi stigið.

Seinnu árin hava vit

nevndi, at vit blandaðu roknskap og játtan saman. Júst hesar stöðlingar eru isoleraðar í roknskapinum, so her er einki samanbland.

Spurningurin um broyttu meginregluna:

Ein heilt annar spurningur er, um vit úthola figgjarlógina sum finanspolitiskt amboð, at ætlað virkseimi ikki verður settur í gongd, men fluttur til seinni ár.

Her eri eg samdur í, at so nógv av almennum virkseimi sum yvirhøvur, eigur at verða sett á figgjarlógina.

Verður meginreglan um stöðling nýtt skynsam, soleiðis at vit tosað um praktiskar forskjótningar tað at útreiðslan fellur nakrar mánaðir seinni enn ársskiftið, so

figgjarlógini. Enn verri er, at vit rindaðu til tunlarnar eftir teir vóru lidnir og rokningarnar vórðu sendar til eftirfylgjandi landsstýri. Tað vit síggja her, er tað øvugta.

80-ára standir:

Nevnt hevur verið, at hetta kann viðføra 80-ára standir. Hesum eri eg ósamdur í, tí í 80-árunum høvdu vit ikki hylling á búskaparstöðuni.

Stórir partur av almenna virkseminum var slættis ikki á figgjarlóg t.d. Føroya Tele og Postverk Føroya. Harnæst fór munandi partur av virkseminum fram í grunnnum. Onkrir av hesum grunnnum lógu í landsroknskapinum, aðrir uttanfyri. Gjaldstovan hevði einki dagført yvirlið yvir allar grunn-

eisini fingið skipað roknskaparviðurskiftini hjá kommununum, so eisini hesir roknskapir síggjast í almennu roknskapartølunum.

Nú tosað verður um at hava eitt rætt grundarlag at taka avgerðir eftir, so er tað eftir minum tykki ein álvarsligur trupulleiki, at virkseimi, sum er alment, ikki sæst í almennum roknskapartølunum t.d. AMEG, Húsálansgrunnurin, Búnaðargrunnurin, ALS og Landsbankin. Dentur skal verða lagdur á, at eg tosi ikki um figgjarlóg, men um landsroknskap. Her er talan um virkseimi, sum ávirka landsbúskapin nógv ferðir meira enn ein skynsom stöðling ger.

Bill Justinussen

Vøkstur ella rakstur

Tað eru í høvuðsheitum tveir vegir at fáa tamarhald á almenna húsarhaldinum. Antin at skapa vøkstur ella at minka um rakstur. Miðflokkurin hevur víst á gongd ar leiðir at skapa vøkstur við politiskum átøkum. Higartil hevur hesin politikkur ligið á láni í stutta samgonguskeiðnum. Men hesin politikkur má nú setast á skrána.

Lív í flakavinnuna

Okkara uppskot er at fáa lív aftur í flakavinnuna við frystum fiski úr øðrum londum. Nógv flakavirkir standa tóm og arbeiðsloysið er stórt. Tí er upplagt, at landið, meðan kreppan enn leikar á, figgjar eina slíka skipan við pengum, sum í løtuni liggja deyðir. Realurin hevur slíkan kapital. Landið eigur í eina avmarkaða tíð at figgja goymslu av frystum fiski, sum virkir kring landið so kunnu seta í framleiðslu, tá høvið býðst. Trupulleikin hjá flakavirkisvinnuni er kapitaltørvurin, og tí eigur landið at lyfta hesa uppgávuna.

Øll vita, hvussu svikligt arbeiðið á einum flakavirki er, nú lítil fiskur er á grunninum. Teir dagar, tá arbeiðsfólk noyðast at vera heima og fáa pengar úr ALS, kundu virkini heldur arbeitt tíðnaðan fisk. Tað hevði økt um framleiðsluna á landi. Tað hevði gjørt tað hugaligari at arbeitt á flakavirki. Tað hevði minkað um arbeiðsloysið og harvið minkað um trýstið á arbeiðsloysisskipanina. Og tað hevði givið fleiri skattainntøkur.

Nú vilja so teir vanligu búskaparfrøðingarnir siga, at slík skipan er kappingaravlagandi. Ja, tað er rætt, so leingi, sum kapping er. Men tá ongin

kapping er, 1700 fólk eru arbeiðsleys, og lítið av fiski er til, hava vit øll ein trupulleika. Og so leingi sum kappingaravlaðingin snýr seg um figging og ikki stuðul, burdi vandin fyri at skeikla marknaðarkreftirnar verið lítill. Tí hvussu sær út við kappingarstöðuni á figgingarmarknaðinum ídag? Peningastovnarir velja nakrar út, sum teir hava álit á, og geva øðrum krakk, júst fyri at tryggja sínum kundum bestu kappingartreytir.

Framkomin lond, sum hava trot á rávøru, innflyta og viðarvirka hana. Føroyar eru framkomið land í fiskavirking. Vit hava bestu fólk í øllum liðum. Vit hava virkir, tól og útgerð. Vit hava søguna og royndirnar.

Miðflokkurin leggur dent á hetta arbeiðið í samgonguni. Tær samrøður, sum eg havi havt við løgmann og aðrar samgongufelagar vissar meg um, at slíkum politikki er lív lagað.

Vøkstur heldur enn sparingar

Miðflokkurin hevur eisini víst á onnur politisk átøk fyri at skapa búskaparvøkstur í samfelagnum. Endamálið er at halda fast um eitt sunt og vælverkandi vælferðarsamfelag, har vit, heldur enn at skerja týðningar-miklar sosialar skipanir, fáa ferð á samfelagið og inntøkurnar. Sjálvandi skulu vit til eina og hvørja tíð ansa eftir, at skattaborgarans peningur verður gagnnýttur til fulnar, og tí er stöðugt neyðugt at nýskapa og umleggja skipanir, har fyrimunir finnast.

Men nú er neyðugt at seta ferð á vakstrar-tað er rætt, so leingi, sum kapping er. Men tá ongin